

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 239/2021-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou LÖWY & LÖWY s. r. o., Slowackého 56, Bratislava, IČO 47 236 230, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jakub Löwy, PhD., LL.M., proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 14/2020 z 29. júna 2020, rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co 68/2017-373 z 12. júna 2018 a rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 10 C 125/2012-289 z 11. februára 2016 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. októbra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 14/2020 z 29. júna 2020 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Co 68/2017-373 z 12. júna 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 125/2012-289 z 11. februára 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých rozhodnutí a priložených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľ vystupoval v procesnom postavení žalovaného v prvom rade spolu so žalovanou v druhom rade [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná v 2. rade“) v spore o určenie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu na základe žaloby [REDAKOVANÉ] (ďalej len

„žalobca“). Žalobca ako vlastník pozemku sa ako oprávnený domáhal určenia existencie vecného bremena *in rem* spočívajúceho v práve prechodu cez pozemok v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľa a žalovanej v 2. rade. Okresný súd napadnutým rozsudkom určil, že žalobca je oprávneným z vecného bremena, ktorého rozsah určil výrokom rozsudku, a žalovaným uložil povinnosť výkon práva strpieť. Svoje rozhodnutie založil na tom, že v roku 1930 došlo k zriadeniu predmetného vecného bremena, v tom čase služobnosti, zápisom do pozemkovej knihy. Zriadené vecné bremeno bolo užívané aj právnymi predchodcami žalobcu na účely vstupu do garáže vlastníkom, resp. tým, kto užíval uvedenú garáž. V spore bolo preukázané zriadenie vecného bremena, jeho užívanie, pričom nebolo preukázané, že by došlo k jeho zániku niektorým zo zákonom predpokladaných spôsobov. Vecné bremeno pôsobilo *in rem*, preto sa vzťahuje aj na právnych nástupcov vlastníka uvedeného (panujúceho) pozemku. Pôvodne spočívalo v práve prechádzať cez cudzí pozemok pešo i vozom, v súčasnosti aj motorovým vozidlom, pretože v čase, keď bolo zriadené, ešte nemohla byť predvídaná doprava motorovými vozidlami. Okresný súd uviedol, že v tomto prípade boli splnené aj podmienky vydržania práva z vecného bremena, výkon práva začal od roku 1989, držba bola oprávnená a nepretržitá po dobu 10 rokov.

3. Napadnutým rozsudkom krajského súdu bol rozsudok súdu prvej inštancie potvrdený. Krajský súd sa stotožnil s argumentáciou okresného súdu. Sťažovateľ, resp. žalovaná v 2. rade namietali, že okresný súd v rámci vykonaného dokazovania vykonal výsluch svedka na návrh žalobcu, pričom o tomto úkone neboli vopred informovaní a nemohli sa na neho pripraviť. K tomuto odvolací súd uviedol, že okresný súd nebol povinný jednotlivo upovedomovať strany, aký svedok a v akom čase bude vypočutý. Ak strany namietali skutkový stav zistený aj výsluchom svedka, mali možnosť navrhnúť doplnenie dokazovania. K námietke sťažovateľa, že došlo k zániku vecného bremena v dôsledku toho, že sa po dlhší čas nevykonávalo, odvolací súd poukázal na vykonané dokazovanie, z ktorého vyplynulo, že sa právo z vecného bremena využívalo.

4. Sťažovateľ v odvolaní namietal aj absenciu geometrického plánu na vymedzenie rozsahu vecného bremena, čo malo spôsobiť nevykonateľnosť rozsudku okresného súdu, ako aj hrubý nepomer medzi obsahom práva plynúceho z vecného bremena určeného súdom a práva zriadeného pôvodne ako služobnosť v zmysle dobového náčrtu rozsahu služobnosti. K tejto námietke odvolací súd uviedol, že nebol preukázaný konštitutívny charakter uvedeného náčrtu, preto bolo potrebné vychádzať zo zápisu v pozemkovej knihe, v zmysle ktorého bol zaťažený celý pozemok bez obmedzenia. Vzhľadom na celkovú dĺžku a šírku slúžiaceho pozemku nemôžu podľa odvolacieho súdu vznikáť pochybnosti o tom, ktorou časťou zaťaženého pozemku má oprávnený právo prechádzať. Zánik vecného bremena nemohli spôsobiť ani prekážky vytvorené vlastníkom zaťaženého pozemku brániace vo výkone práva z vecného bremena. Odvolací súd neuznal ani argument týkajúci sa absencie zápisu vecného bremena v katastri nehnuteľností, keďže v konaní bolo preukázané, že došlo k riadnemu vzniku vecného bremena a od tohto momentu nenastala skutočnosť spôsobujúca jeho zánik.

5. Závery súdu prvej inštancie o vydržaní práva z vecného bremena považoval krajský súd s ohľadom na doterajšie závery za už bez právneho významu. K námietkam sťažovateľa a žalovanej v 2. rade týkajúcim sa vzniku hrubého nepomeru medzi povinnosťami vyplývajúcimi z vecného bremena a právami žalobcu odvolací súd uviedol, že predmetom konania bolo určenie, či vecné bremeno existuje. Žalovaní sa môžu žalobou domáhať jeho obmedzenia, resp. aj zrušenia.

6. Rozsudok krajského súdu napadol sťažovateľ dovolaním, ktorého prípustnosť odôvodnil z nesprávneho procesného postupu súdu, ktorým bolo znemožnené strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a to s poukazom na § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Uviedol, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nie je dostatočne odôvodnený a nedáva odpovede na podstatné argumenty žalovaných. Konkrétne išlo o otázky dobromyseľnosti žalobcu, následky absencie zápisu vecného bremena v katastri nehnuteľností, resp. na príslušnom liste vlastníctva, otázku rozsahu zaťaženia slúžiaceho pozemku a existencie zjavného nepomeru medzi oprávnením žalobcu z vecného bremena a povinnosťou žalovaných ako povinných z vecného bremena. Rovnako poukázal aj na nedostatky týkajúce sa výsluchu svedka, o výsluchu ktorého nebol sťažovateľ vopred upovedomený.

7. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie podané sťažovateľom odmietnuté v zmysle § 447 písm. c) CSP. Dovolací súd skonštatoval, že sťažovateľ spoločne so žalovanou v 2. rade, ktorá rovnako podala dovolanie, namietajú nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, nedostatočne zistený skutkový stav a neobjektívne hodnotenie dôkazov.

8. V odôvodnení rozhodnutia najvyšší súd uviedol, že dokazovanie, resp. namietanie procesu dokazovania nezakladá vadu zmätočnosti, rovnako ani nesprávne hodnotenie dôkazov a nedostatočné zistenie skutkového stavu. Ku konkrétnej námietke nedostatkov vo výsluchu svedka najvyšší súd poukázal na to, že výsluch svedka bol vykonaný za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, ktorý neukladal súdu ani stranám konania upovedomiť protistranu o výsluchu svedka. Zároveň poukázal na to, že počas výsluchu svedka boli na pojednávaní prítomní právny zástupca sťažovateľa, ako aj žalovaná v 2. rade, pričom následne mali možnosť podať návrh na doplnenie dokazovania, čo sa nestalo. K jednotlivým nedostatkom v odôvodnení napadnutého rozsudku odvolacieho súdu najvyšší súd poukázal na konkrétne časti tohto rozsudku, ktoré na opakované argumenty sťažovateľa reagujú. Na základe toho skonštatoval, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je dostatočne odôvodnený, a preto nebol daný dôvod prípustnosti dovolania, ako ho formuloval sťažovateľ.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Proti uzneseniu najvyššieho súdu, ako aj proti rozhodnutiam súdov nižších inštancií v danej veci podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Uznesenie najvyššieho súdu o dovolaní podanom sťažovateľom je nedostatočne odôvodnené a arbitrárne.

b) Dovolací súd poukázaním, resp. citovaním konkrétnych častí rozhodnutia odvolacieho súdu nevykonal riadny dovolací prieskum napadnutého rozsudku, keďže ani argumentácia odvolacieho súdu nebola dostatočná a nezodpovedala riadne na podstatné argumenty sťažovateľa.

c) Poukázal na konkrétnu námietku, že pozemok v jeho vlastníctve nebol užívaný na účely prechodu pešo, avšak právo prechodu pešo bolo obsahom zriadeného vecného bremena, hoci to nebolo ani potrebné, ani účelné. Sťažovateľ zastáva názor, že došlo k zániku vecného bremena v dôsledku toho, že sa nevyužívalo v rozsahu, v akom bolo pôvodne zriadené, opätovne poukazuje aj na hrubý nepomer medzi oprávnením a povinnosťou z vecného bremena.

- d) Formalistický a arbitrárny prístup dovolacieho súdu zasahuje aj do vlastníckeho práva sťažovateľa, pretože nedáva konkrétne odpovede na jeho námietky, ale iba poukazuje na závery odvolacieho súdu bez vykonania reflexie uvedených záverov v kontexte práv sťažovateľa.
- e) Počas vedenia súdneho konania sťažovateľ nenamietal len zrušenie vecného bremena jeho nevyužívaním, ale poukázal aj na zánik vecného bremena, napr. v dôsledku premlčania práva z neho plynúceho, a to z dôvodu, že sa právo nevyužívalo.
- f) K zásahu do sťažovateľom označených práv teda malo dôjsť v dôsledku nesprávneho vyhodnotenia prípustnosti dovolania, ústavne nekonformnej interpretácie záverov rozsudku odvolacieho súdu a aprobovaním nesprávneho procesného postupu súdu prvej inštancie majúceho za následok porušenie princípu kontradiktórnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, rozsudkom krajského súdu, ako aj rozsudkom okresného súdu. V rámci celého konania sťažovateľ namieta spôsob vyhodnotenia vykonaných dôkazov, čo malo viesť k nesprávnym skutkovým záverom a následne aj právnym záverom všeobecných súdov. Z procesného hľadiska namieta porušenie princípu kontradiktórnosti v dôsledku vytýkaných nedostatkov pri výsluchu svedka navrhnutom žalobcom. Uvedené nedostatky neboli identifikované ani najvyšším súdom, ktorý dovolanie podané sťažovateľom odmietol formalisticky, bez riadneho odôvodnenia a arbitrárne. V rámci argumentácie uvedenej v podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ namieta aj zásah do jeho vlastníckeho práva, avšak v petite ústavnej sťažnosti nežiada vysloviť porušenie základného práva vlastníť majetok, preto bol predmet ústavnoprávneho prieskumu vyhodnotený ako namietané porušenie základných práv sťažovateľa uvedených v bode 1 tohto rozhodnutia.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu:

11. Sťažovateľ vo svojej argumentácii nerozlišuje vytýkané nedostatky zvlášť vo vzťahu k predmetným rozhodnutiam nižších súdov a zvlášť vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu. Jednotne rozporuje nedostatok odôvodnenia, nesprávne ustálenie skutkových záverov a pochybenia v procesnom postupe pri výsluchu svedka. V podanom dovolaní sťažovateľ vytýkal súdom nižšej inštancie rovnaké nedostatky, čím odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

12. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu ústavný súd uvádza, že vytýkané nedostatky mohli založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, podanie dovolania nebolo zo zákona vylúčené a sťažovateľ túto možnosť aj využil. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku okresného súdu ústavný súd rovnako konštatuje, že primárne bolo úlohou krajského súdu posúdiť rozhodnutie okresného súdu v namietanom rozsahu. Ak teda právny poriadok umožňoval

sťažovateľovi domôcť sa ochrany základných práv proti ich porušeniu rozsudkom okresného súdu v odvolacom konaní a rozsudkom krajského súdu v dovolacom konaní, teda v konaniach vedených pred všeobecnými súdmi, potom podľa čl. 127 ods. 1 ústavy niet právomoci ústavného súdu na poskytnutie takejto ochrany.

13. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd v duchu zásady sebaobmedzenia s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti z uvedených dôvodov (bod 12 tohto odôvodnenia) podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

14. Ústavný súd v prvom rade dáva do pozornosti svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné. Zároveň ústavný súd svojou judikatúrou oponuje najvyššiemu súdu, ak dovolania posudzuje príliš formalisticky a reštriktívne so zreteľom na posudzovanie skutočného obsahu dovolania a reálne nie formálne posúdenie existencie dôvodov zakladajúcich možnosť dovolacieho prieskumu (I. ÚS 336/2019, I. ÚS 186/08, I. ÚS 164/2012, IV. ÚS 372/2020).

15. V uvedenom kontexte ústavný súd posudzoval aj namietané uznesenie najvyššieho súdu a vyslovil záver, že najvyšší súd sa s dovolaním podaným sťažovateľom vysporiadal ústavne konformným spôsobom a na jeho argumenty mu bola ponúknutá relevantná odpoveď napĺňajúca záruky kladené na odôvodňovanie súdnych rozhodnutí.

16. Podstata námietok sťažovateľa smeruje k posúdeniu veci samej, avšak skôr z hľadiska vyhodnotenia skutkového stavu. Ústavný súd dáva sťažovateľovi do pozornosti, že konajúce súdy svoje rozhodnutie založili na preukázaní skutočnosti, že k zriadeniu vecného bremena došlo riadnym spôsobom, jeho obsahom bolo právo vlastníka susediaceho pozemku užívať predmetný pozemok na prechod pešo a vozom, právo z vecného bremena bolo využívané v rozsahu, v akom bolo zriadené, a nedošlo ani k jeho zániku žiadnym zo zákonom predpokladaných spôsobov. V tejto súvislosti odkazuje na bod 12 odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktorý prevzal do odôvodnenia rozhodnutia aj dovolací súd: „*Odvolaací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že predmetné vecné bremeno nesporne vzniklo na základe prehlásenia [redacted] a [redacted], ktorí vyjadrili svoj súhlas so vznikom služobnosti prechodu cez parc. č. [redacted] ako pozemok slúžiaci v prospech pozemku parc. č. [redacted], a v roku 1930 bolo riadne zapísané do pozemkovej knihy. Zriadená služobnosť podľa zápisu v pozemkovej knihe oprávňovala vlastníka pozemku parc. č. [redacted] zaťažený pozemok parc. č. [redacted] užívať (v celom rozsahu bez obmedzenia zapísaného*

v pozemkovej knihe) na prechod a prejazd; teda ako cestu; pričom vzhľadom na spôsob jeho využívania v priebehu niekoľko desaťročí; tak ako bol v dostatočnom rozsahu a správne ustálený súdom prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov, najmä z výpovedí svedkov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]; nemožno považovať za preukázané žiadne skutočnosti, s ktorými by platná a účinná právna úprava služobnosti (neskôr vecných bremien) spájala zánik vecného bremena. Nebolo totiž preukázané, žeby sa právo prechodu a prejazdu dlhšiu dobu nevyužívalo, avšak ani to, že by došlo k takej trvalej zmene zaťaženého pozemku parc. č. [REDAKOVANÉ] že by tento už objektívne nemohol viac slúžiť vlastníkovi pozemku parc. č. [REDAKOVANÉ] na ktorom je postavená garáž; na napĺňanie jeho potreby (mať zabezpečený prístup a príjazd k svojmu pozemku) alebo užívaniu jeho nehnuteľnosti.“

17. K rozsahu obmedzenia ich pozemku rovnako všeobecné sudy ustálili, že k zaťaženiu pozemku došlo v rozsahu celej jeho výmery, pričom vzhľadom na jeho dĺžku a šírku nemožno mať pochybnosti o rozsahu jeho využívania. Rovnako je potrebné prisvedčiť záveru všeobecných súdov, že pokiaľ sťažovateľ namieta, že zaťaženie nie je primerané reálnemu využívaniu zaťaženého pozemku, je oprávnený domáhať sa na súde zrušenia alebo obmedzenia zriadeného vecného bremena v zmysle § 151p ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

18. Obsah námietok sťažovateľa je v podstate zhodný s jeho procesnou obranou použitou v konaní pred súdmi nižších inštancií, pričom ústavný súd aj s poukazom na už uvedené závery krajského súdu vo veci samej, ktoré ani najvyšší súd nezhodnotil ako neodôvodnené, neidentifikoval, že by spôsob, akým sa s námietkami sťažovateľa vysporiadali konajúce sudy, vykazoval znaky excesu spôsobilého založiť namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Podľa názoru ústavného súdu sa argumentácia sťažovateľa pohybuje iba v rovine bežnej polemiky s posúdením zisteného skutkového stavu veci a z neho plynúceho právneho posúdenia veci bez akcentovania ústavnoprávnej dimenzie.

19. K namietanému porušeniu základného práva na rovnosť účastníkov konania, resp. porušeniu princípu kontradiktórnosti konania, ku ktorým malo dôjsť neupovedomením žalovaných (aj sťažovateľa, pozn.) o výsluchu svedka zabezpečeného žalobcom, ústavný súd uvádza, že žalovaní boli prítomní pri výsluchu tohto svedka a ak mali námietky k jeho skutkovým tvrdeniam, mohli svoje výhrady uplatňovať v rámci konania pred súdom prvej inštancie. Sťažovateľ neuvádza, aká konkrétna nesprávnosť v ustálení skutkového stavu bola zapríčinená v dôsledku jeho nevedomosti o plánovanom výsluchu svedka. Ani v tomto smere ústavný súd neidentifikoval možnosť porušenia základného práva na rovnosť účastníkov konania, resp. porušenie princípu kontradiktórnosti konania.

20. Z už uvedených dôvodov ústavný súd nezistil, že by napadnutým uznesením najvyššieho súdu mohlo dôjsť k zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie, základného práva na rovnosť účastníkov konania, rovnosť zbraní a princípu kontradiktórnosti konania.

21. Ústavný súd z uvedených dôvodov dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozhodnutím a obsahom napadnutých základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú

sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2021

Libor DULÁ
predseda senátu